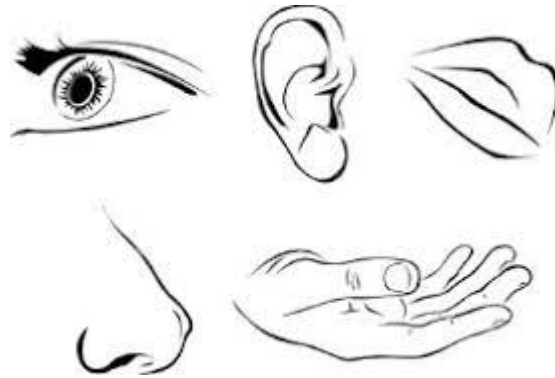

ЗНАЧЕНИЕ НА СЕТИВАТА И СЕНЗОРНИТЕ СТИМУЛИ ЗА РАЗВИТИЕТО НА ДЕТЕТО

Сензорна интеграция

Сензорната интеграция е неврологичен процес, при който всички сетивни стимули от заобикалящия ни свят и от нашето собствено тяло се преработват, анализират, интерпретират, така че да можем да реагираме адекватно на физическите и социални ситуации, в които попадаме всеки ден/час/минута. Този процес е неосъзнат (така както дишане, ходене и мн.др.), но е основополагащ фактор в ранното детско развитие. Сензорната интеграция е способността да се възприема информация посредством сетивата – докосване, движение, вкус, обоняние, зрение и слух – да се свързва с вече наличната информация – памет и знания, съхранявани в мозъка и възпроизвеждане на осмислен отговор.

Дългият път, който детето изминава от утробата до структурираната среда, е свързан основно с трупане на опит – сензорен, социален, емоционален и т.н. Подобно на процеса на изграждане на къща, бебето поставя основите на бъдещите си способности, трупайки сензорна информация /тактилна, слухова, зрителна, проприоцептивна, вкусова, обонятелна, вестибуларна и т.н./, въз основа, на която опознава тялото си, света и хората около себе си и това как да функционира в средата.

Слухови възприятия

От началото на втория триместър на бременността плодът може да чува звуци от околната среда. Гласовете, мелодиите, шумове, макар и неясни и приглушени, го подготвят за срещата с „външния” свят. Плодът възприема най-чисто гласа на майката, поради вибрациите, които го съпровождат и стигат до него. Проучвания показват, че когато бебето в утробата чува гласа на майка си, се увеличава сърдечния ритъм, което означава, че е повишена възприемчивостта към случващото се. Това ще се отрази на личностното му развитие, когато се роди. Приятна музика, приказки, пеене действат благоприятно на усещането за спокойствие и увереност след раждането.

Бебето не разбира думите, но се ориентира слухово. Започва да различава емоциите първо чрез слуха си – интонацията, силата на гласа, тембърът му дават информация за случващото се около него – кога човекът срещу него е спокоен, кога е разтревожен или ядосан. Това го успокоява или го кара да е по-бдително.

До 6-месечна възраст бебето плаче/рагира при по-силен звук; усмихва се на приятни гласове; оглежда се/търси звуци; разпознава майчиния глас; обръща внимание на музикални играчки.

От 6 месеца до 1 година – обръща се на името си; разбира несложни молби; разбира няколко думи/фрази;

От 1 до 2-годишна възраст – разбира имената на много познати и предмети. Следва прости команди; изслушва кратки истории;

От 3 до 4 години – чува, когато се вика/говори от другата стая; слуша телевизия на същата височина на звука, както и останалите в стаята; отговаря на лесни въпроси – „кой”, „какво”, „защо”.

В последните години се заговори за т.нар. „бели шумове”- това са тихи, монотонни звуци, които помагат на бебето да се отпусне и успокои. Когато детето е в утробата, там няма абсолютна тишина. Всичко, което се случва с майка му и около него, се чува в приглушен вид. То е свикнало с тези звуци, те го успокояват и го карат да се чувства в безопасност. Ето защо бебето спи толкова добре при разходката навън например. Ритмичното движение на количката и възпроизвеждането на монотонните звуци на природата му помага да заспи. Затова е препоръчително родителите да използват този начин за приспиване на бебето.

Източници на бели шумове могат да бъдат звукът от течаща вода, звуци от природата – пеење на птици, шум на море, водопад, шум от улица, приглушени звуци на работещи електроуреди – прахосмукачка, сешоар, аспиратор, пералня и др. В интернет пространството има редица приложения, предлагащи варианти на бели шумове. Всеки може да избере най-подходящите варианти за себе си и своето дете.

Правила за използване на бял шум:

1. Не оставяйте източника на бял шум по време на целия сън на бебето. Така то се учи да спи в нормална среда. Ако видите, че детето спи добре и не се влияе от външни дразнители, изключете звука, след като заспи.
2. Височината на звука от източника на шум трябва да бъде умерена, но не прекалено ниска, да е достъчна, за да „прикрие” други странични звуци
3. Не поставяйте източника на шум на разстояние по-близко от един метър от детето.
4. Ако усетите, че детето спи неспокойно или е раздразнително, сменете или прекратете за известно време този вид стимули.

Слухът и развитието на речта

Участието на слуха в развитието на детето е очевидно. Без слух е невъзможно възприемането на речта. Чувайки речта, детето се ориентира в обкръжаващата го действителност. То опознава предметите като ги вижда, опипва, хваща и се вслушва в звуците, които те издават. Дълго преди детето да се научи да говори, да задава въпроси, да разбира отговорите им, то възприема речта на околните, които придружават действията си с думи, поясняващи му това, което все още не може да осмисли само.

В началото на втората година от своя живот детето започва да осъзнава елементарната реч и я свързва с познатите предмети и явления. По-късно се усъвършенства слуховото внимание. Детето се вслушва в речта на околните и прави опити да ѝ подражава по-правилно. Към четвъртата - петата година детето чува и осъзнава собствената си реч и я съпоставя с тази на възрастните.

Увреждане на слуха

Сила на звука. Децибел.

Децибел (съкратено **dB**) е единицата, която се използва за измерване силата на звука. Човешките уши могат да чуят почти всеки звук като се почне от нежно галене по кожата, до мощни реактивни двигатели. Човешкото ухо е най-чувствително за звукове с честота от 1 000 Hz до 5 000 Hz.

По децибелната скала най-слабият възможен звук с честота 1 000 Hz (почти пълна тишина) е 0 dB.

Най-честите звуци и тяхното измерване в децибели:

- Почти пълна тишина - 0 dB;
- Шепот - 15 dB;
- Нормален разговор - 60 dB;
- Моторна косачка - 90 dB;
- Клаксон - 110 dB;
- Рок концерт - 126 dB;
- Фойерверки и изстрел от пушка - 140 dB.

Всички източници на звук над 85 dB, на практика са опасни за ушите и могат да причиняват оглушаване, а излагане на звук със сила над 140 dB уврежда слуха. Звук със сила над 160 dB може да спуска тъпанчето на ухото.

Слуховите проблеми биха довели до проблеми в проговарянето на децата, защото този процес започва още след първите месеци от раждането на детето.

Причините за увреден слух могат да са свързани с пренаталното /вътреутробно/ развитие или след раждането на детето. Това могат да са генетични наследствени заболявания или усложнения по време на бременността и раждането. Ненаследствени причини могат да бъдат хроничната ушна инфекция – хроничен отит, някои инфекциозни заболявания като шарка, заушка, менингит. Важно е навременното овладяване на инфекциите и прилагането на правилните медикаменти. Почистването на ушния канал трябва да е деликатно. Да се предпазват ушите от попадане на чужди тела.

Една от предпоставките за намаляване на слуха може да бъде и т.н. трета сливица. Най-често се активира в ранна детска възраст, когато детето тръгне на ясла или детска градина. Точно там микроорганизмите намират добра почва за развитие. От уголемената лимфна тъкан най-често страдат ушите. Третата сливица често води до задържане на секрет в назофаринкса. Този секрет лесно преминава в средното ухо, където причинява инфекции. Затова един от симптомите на патологична трета сливица са честите отити и намален слух при децата. Те наистина не чуват, заради натрупаните секрети.

Едни от лесно различимите симптоми за уголемена трета сливица могат да бъдат: хрема, продължила повече от 10 дни, без да отшуми; нощно хъркане; дишане през устата през деня. Обикновено с напредването на възрастта третата сливица търпи обратно развитие и се свива, но понякога се налага оперативна намеса.

Лесна проверка на слуха, може да се направи, като застанете на около метър зад гърба на детето и плеснете с ръце; ако вратата се затвори рязко, то би трябвало да трепне. Трябва да се има предвид, че новородените не се впечатляват от обичайните звуци, в дома например. Ако детето е по-голямо, трябва да се обърне внимание, ако усилва значително звука на

телевизора, започва да заваля говор, изрича думите неясно, разсеяно е, невинаги реагира на звука на звънеца, телефона; оплаква се от шум в ушите, световъртеж, главоболие; следи внимателно движението на устните, моли събеседниците да повторят казаното; поставя ръка зад ухото, когато му говорят; по-трудно разбира говора на жени и деца, отколкото на възрастни мъже.

Понякога децата се правят, че не чуват. Но често наистина слухът е намален. Поради ранната си възраст, те не могат да дадат достоверна информация. Затова е важно родителите да знаят кои са признаците на намален слух и при съмнения за това да се обърнат към оториноларинголог /УНГ/.

В следващ материал ще обърнем внимание на зрителните и тактилни възприятия.

Изготвили:

Илонка Иванова – психолог

Силвия Цончева – ресурсен учител

Екатерина Трайкова – логопед